

ENKELE OPMERKINGEN NAAR AANLEIDING VAN EEN
ONDER DE UIENTELERS GEHOUDEN ENQUÊTE
BETREFFENDE HET OPTREDEN VAN KROEFZIEKTE
(TYLENCHUS DIPSACI KÜHN)

DOOR

Ir C. W. C. VAN BEEKOM,
landbouwkundig ingenieur bij de Nederlandsche Uien-Federatie

Het óók bij het gewas uien zéér hevig optreden van aaltjes-aantasting, kroefziekte (Zuid-Holland en Zeeland) of mop, bolbroek (Noord-Holland) genaamd, was voor de Nederlandsche Uien-Federatie aanleiding, met medewerking van de heeren Rijkslandbouwconsulenten Irs DROOGENDIJK, VAN DER MEER, Ovinge en den heer MALLEKOOTE, tot het instellen van een enquête over te gaan.

Hoewel somtijds de ontvangen gegevens met elkaar in strijd waren, viel niettemin wat het navolgende betreft, een zekere parallelliteit in de verkregen antwoorden op te merken, waarvoor het geven van meer algemeene bekendheid wellicht niet zonder betekenis is.

Ras of selectie.

Vrijwel nooit meent men een uiteenlopende gevoeligheid in het Nederlandsche uien assortiment te hebben opgemerkt, noch bij vergelijking van vertegenwoordigers van het Rijnsburger-Zeeuwsche bruine en N.-Hollandsche strooge type, waaruit het is samengesteld, noch bij die van de bij een dezer type behoorende vertegenwoordigers onderling.

Proeven, waarbij verschillende tot genoemde typen behoorende selecties op kroefplekken werden uitgezaaid, bevestigden deze opvatting van de praktijk. De zilverui, die ook behoort tot de soort *Allium cepa* maakt hierop een uitzondering. Hoewel geenszins onvatbaar, kwamen mij verschillende gevallen ter oore, waarbij men op de Zeeuwsche eilanden Tholen en St.-Philipsland nog met succes deze uitjes kon verbouwen, terwijl dit voor gewone uien niet wel mogelijk zou kunnen worden geacht.

Vruchtwisseling.

Hoewel een ruime vruchtwisseling voor beperking van de aantasting door velen als doeltreffend wordt beschouwd, komen

steeds gevallen voor, waarbij men voor een raadsel meende te staan, daar op de betreffende perceelen, hoewel deze langen tijd (15—20 jaren) niet of zelfs voor zoover bekend nooit met uien beteeld waren geweest, niettemin kroefziekte optrad. Nader onderzoek van dergelijke perceelen toonde het voorkomen van aaltjes-aantasting bij verschillende onkruiden aan, waarbij in het bijzonder bij Guichelheil (*Anagallis arvensis*) en Muur (*Stellaria media*) de symptomen in het oog vielen. Eerstgenoemd onkruid vertoont wel het meest opvallende beeld daarvan; de zieke planten zijn sterk gedrongen, de stengelbasis is hier en daar opgezwollen, terwijl vaak een groot aantal broze zijscheuten gevormd wordt, waardoor zij „bossig in het hart” worden, zooals door BYLEVELD, die reeds in 1902 de aandacht op het ziektebeeld bij dit onkruid vestigde, wordt opgemerkt. OTTO toonde aan, dat nematoden uit beide onkruiden afkomstig, gemakkelijk uien konden aantasten en omgekeerd, waarbij hij in beide gevallen de voor de aantasting karakteristieke vergroeiingen waarnam. Hierdoor is het optreden ook in die gevallen, waarbij gedurende geruimen tijd geen uien of deze zelfs voor zoozeer bekend nooit werden verbouwd te verklaren, evenals de door sommigen ondervonden teleurstelling bij het inachtnemen van een ruime vruchtwisseling, indien de aantasting zich eenmaal had voorgedaan.

Voorvrucht.

Veelal ook wordt aan de voorvrucht een belangrijke invloed toegeschreven bij het in mindere of meerdere mate optreden van de kroefziekte.

Algemeen acht men cichorei als voorvrucht zéér gunstig, erwten daarentegen als zéér ongunstig, in het bijzonder in den Langendijk. Ook voor vlas als voorvrucht is men somtijds huiverig.

Bodemgesteldheid.

Zware of zéér zware kleigronden schijnen gevoeliger voor het optreden der ziekte te zijn. In overeenstemming hiermede spreekt de praktijk gaarne van „uiengronden”, waarmede men gronden bedoelt met een percentage afslibbare deelen ($< 20 \mu$) van 20—30%, hetgeen bij controle van de uitslagen van onderzochte grondmonsters vaak is gebleken.

Zoo treft men op Goeree-Overflakkee Oostwaarts van Middelharnis in polders onder Nieuwe Tonge en Stad aan 't Haringvliet een zéér intensieve uienteelt aan, westwaarts daarentegen in de omgeving van Dirksland en in het bijzonder Melissant heeft men over het algemeen zwaardere gronden en vindt men juist in ver-

band met het gevaar voor het optreden der kroefziekte een belangrijk minder intensieve verbouw van uien.

In het begin treedt de ziekte steeds pleksgewijze op; deze plekken breiden zich gestadig uit, zoodat mede door het veronachtzamen van hygiënische maatregelen, heele perceelen min of meer kunnen worden aangetast, hoewel ook hier weer deze algeheele infectie eerder bij de zwaardere gronden tot stand schijnt te komen, dan bij de lichtere. Dikwijls kon een samenvallen der kroefplekken met lage plaatsen in het perceel, boven drainreeksen (typeerend somtijds alleen boven een vrijwel geheel of geheel verstopte drainreeks), of met koppen en wendakkers waar veel gereden was, worden opgemerkt.

Uitwendige omstandigheden van invloed op de aantasting.

Klimatologische omstandigheden, bevorderlijk voor een voorspoedige ontwikkeling van het gewas, oefenen een remmenden invloed uit op de mate van aantasting. In het bijzonder schijnt het gewas ten tijde van het verschijnen van het tweede blad vatbaar te zijn voor de kroefziekte, wanneer in die periode de weersomstandigheden een stilstand van den groei tot gevolg hebben. Van belang ook is het feit, dat de praktijk op perceelen waar het nogal eens „kroeft”, bij voorkeur aan den laten kant zaait, hetgeen begrijpelijk is, daar dan door hoogere bodemtemperatuur de omstandigheden voor snelle ontwikkeling der planten gunstiger zijn dan bij vroeg zaaien.